

Termini, sociologija

ABNORMANOST – kar se razlikuje od navadnega, pravilnega; nenavadnost
ABSOLUTIZEM – politična ureditev, v kateri ima vso oblast en človek
ADAPTACIJA – preureditev, prenovitev, prilagoditev
ADORACIJA – čaščenje Boga
ALIENACIJA – proces, v katerem človek izgublja svoje bistvo, odtujevanje:
AKOMODACIJA – prilagoditev, prilagajanje
AKTUALIZACIJA – prilagoditev sodobnemu pojmovanju, problematiki, posodobljenje
AKULTURACIJA – prilagoditev novemu (kulturnemu) okolju
ANAHRONIZEM – pojav ali dejstvo, ki ni v skladu s časom ali razmerami, v katerih nastopa
ANALOGIJA – pojav, ki postane zaradi sorodnih, vzporednih vzrokov (skoraj) enak drugemu
ANARHIJA – brezvladje; ni pravil
ANARHIZEM – gibanje, ki se je razvilo iz upora proti obstoječi družbi → človekova svoboda
ANIMIZEM – verovanje v duhove kot živa bitja
ANTROPOLOGIJA – veda, ki preučuje življenje ljudi v različnih kulturah
AMBIVALENCA – hkratno uveljavljanje obeh protislovnih čustev
APOSTOLAT – dejavnost kristjanov za zveličanje soljudi
ARBITRAŽA – razsodišče v ne sodnih sporih
ASIMILACIJA – pogojno vsrkavanje; vključevanje v določeno okolje s prevzemanjem njegovih značilnosti, lastnosti
ATENTAT – morilski napad na vodilno osebnost, navadno iz političnih vzrokov
BIROKRACIJA – družbeni sloj uradništva, ki vodi javno upravo
BLASFEMIJA – sramotenje boga, bogokletje
CIVILIZACIJA – Skupek dosežkov, vrednot človeške družbe, zlasti glede na znanstveni in tehnični napredek
DEDUKCIJA – sklepanje iz splošnega na posamezno
DEKADENCA – propad; propadanje; nazadovanje
DEMONIZEM – verovanje primitivnih ljudstev v demone:
DENOMINACIJA – uvedba nove denarne enote v zameno za večje število starih denarnih enot
DETERMINIRANOST – vnaprejšnja določenost, opredeljenost
DEZORGANIZACIJA – razpadanje, razkrajanje reda, organizacije česa
DIFERENCIRATI – delati razlike v čem
DIFUZNOST – razširjanje kulture iz neke smeri
DIMORFIZEM – pojav, da ima bitje ali stvar iste vrste dve različni obliki, dvoličnost
DISKRIMINACIJA – dajanje, priznavanje manjših pravic ali ugodnosti komu v primeri z drugimi, zapostavljanje
DISJUNKTIVNOST – razdruževalni družbeni odnosi
DISTANCA – oddaljenost; kritičen odnos do česa; časovna dolžina, ki loči dva dogodka
DOGMA – trditev, načelo, ki temelji na avtoriteti, ne na znanstvenih dokazih; temeljni, nespremenljivi verski nauk:
DOKTRINA – sistem teorij z določenega področja
EKSPERIMENT – znanstveni postopek, s katerim se kaj ugotovi ali dokaže, poskus
EKPLICITNO – direktno; materialno
EKVIVALENCA – razmerje, v katerem je kaj po vrednosti enako drugemu, zamenljivo z njim, enakovrednost
ELITA - posamezniki, ki izstopajo po družbenem položaju, pomembnosti, kakovosti
EMANACIJA – razširjanje, izžarevanje
EMOCIONALNOST – lastnost, značilnost emocionalnega, čustvenost

EMPIZEM – metoda, ki se zavestno omejuje samo na neposredna, čutna izkustva

ETIKETA – ploščica, list, za glavne ali posebne označbe stvari, na katero je pritrjen

ETNOCID – uničevanje kulture

ETNOCENTRIZEM – nastanek in razvoj plemena, ljudstva, naroda, skupine narodov

ETNOGENEZA – nastanek in razvoj plemena, ljudstva, naroda, skupine narodov

EVOLUCIJA – postopno spremenjanje česa, navadno v popolnejše, bolj dovršene oblike, razvoj

FAŠIZEM – diktatura finančne oligarhije med obema vojnoma, zlasti v Italiji in Nemčiji

FEMINIZEM – gibanje žensk za enakopravnost z moškimi

FLUKTACIJA – naraščanje in upadanje količine česa na določenem področju; spremenjanje, gibanje

FORMALNOSTI - kar se mora opraviti glede na predpise v upravni ali pravni služb

FORUM – javno razglabljanje, odločanje o nečem

FORTUNA – usoda, sreča

FOVŠIJA – nevoščljivost, zavist

FRUSTRACIJA – duševno stanje neugodja zaradi nasprotja med željami in možnostmi, ki jih nudi okolje

FUNDAMENTALIZEM – nazor, ki zahteva, da se kdo dosledno drži načel svoje ideologije:

GENOCID – fizična iztrebitve ljudstva

GLOBALNA DRUŽBA – bolj ali manj razlikujuča se politična, gospodarska in kulturna celota človeštva, zlasti v okviru državne tvorbe

HERALDIKA – veda o grbih

HETEROGEN – ki ni enakih, istovrstnih sestavin; raznovrsten, neenoten

HIPOTEZA – domneva, zgolj verjetna trditev

HIEARHIJA – razvrstitev po položaju, funkcijah, pomembnosti

HOMOGEN – je enakih, istovrstnih sestavin; enovit, enoten

HORIZONTALNI STATUSI – pr: enake plače, različni poklici

HUMANOST – lastnost človeka, ki kaže v odnosu do okolja pozitivne moralne lastnosti, človečnost

IDENTITETA – skladnost, ujemanje podatkov z resničnimi dejstvi, znaki, istovetnost

IMAGINACIJA – ustvarjalna fantazija

IMPLICITNO – posredno; duhovno

INDIVIDUALEN – nanašajoč se na posameznika

INDUKCIJA – sklepanje iz posameznega na splošno

INFERIOMNOST – nekdo, ki ima manjše telesne ali umske sposobnosti

INKULTURACIJA – proces vstopanja v kulturo

INOVACIJA – novost, nov pojav

INSTINKT – prirojeno, nehotno teženje človeka ali živali k določenemu ravnjanju, stanju; nagon

INSTITUCIALNA KULTURA – kulturna dejavnost, ki vključuje tudi institucije

INTEGRACIJA – povezovanje človekovih telesnih in duševnih lastnosti, motivov v enovito celoto

INTELIGENCA – nadarjenost za umske dejavnosti

INTENCA – težnja, nagnjenje, usmerjenost

INTERAKCIJA – medsebojno vplivanje

INTERES – kar predstavlja komu določeno vrednoto; korist

INTERKULTURIZEM – neka skupina prevzame dobre elemente druge kulture

INTERNALIZACIJA – ponotranjanje močnih čustev

INTIMNOST – vedenje, ravnanje, ki izvira iz intimnega odnosa; zaupnost

KAPITALIZEM – gospodarsko-družbena ureditev, v kateri so proizvajalna sredstva v privatni lasti

KATEDRSKI – tog, neživljenjski; uraden, avtoritativen

KATEHEZA – metodična obravnava kakega zaključenega verskega vprašanja

KLASIFIKACIJA – razvrstitev, razporeditev česa glede na enake ali podobne lastnosti

KLER – duhovniki, duhovščina

KOLABORACIONIST – kdor sodeluje z okupatorjem

KOMPENZIRATI - zaradi izgube, pomanjkanja česa narediti, sprejeti kaj drugega; nadomestiti, nadoknaditi

KONCIL – zborovanje škofov in teologov, na katerem rešujejo vprašanja doktrinarnih in disciplinskih zadev cerkve, cerkveni zbor:

KONCEPT – kar posreduje način delanja, dogajanja na kakem področju, zamisel

KONFLIKT – spor, nesoglasje

KONFORMNOST – lastnost, značilnost konformnega (pr: to so zagovorniki družbene konformnosti)

KONJUNKTIVNOST – združevalni družbeni odnosi

KONKURENT - kdor sodeluje v akciji, pri kateri se ugotavlja kvaliteta koga v razmerju do drugega, tekmeč

KONSTITUCIJA – skupek prirojenih telesnih in duševnih lastnosti, značilnosti človeka; (telesna) zgradba, (telesni) ustroj

KONTAKT – pojav ali stanje, ko sta dve stvari tako blizu skupaj, da je med njima možno prehajanje česa, stik

KONVENCIJA – dogovor, sporazum, zlasti med državami, ustanovami, podjetji, pogodba

KOMPROMIS – približevanje skupnih stališč

KOOPERACIJA – sodelovanje

KORELACIJA – ko o določenih okoliščinah obstajajo zveze med pojavi; izraža stopnjo povezanosti med pojavi in procesi

KORPORACIJA – velika gospodarska družba sestavljena iz več sorodnih podjetji, za monopolistični cilj

KOZMOS – človekov duhovniški svet; vesolje

KULTURA – dejavnost, ki obsega področje človekovega umskega, zlasti umetniškega delovanja, ustvarjanja

KVALITATIVA – nanaša se na kvaliteto, kakovost; v sociologiji skušamo odkriti bistvo družbenih pojavov.

KVANTATIVA – opredeljevanje glede na količino

KVIZLING – izdajalec

LAIK - kdor se na kako stroko slabo spozna, nestrokovnjak

LIKVIDACIJA – proces odstranjevanja, uničevanja, odpravljanja

LITURGIJA – cerkveni verski obredi, bogoslužje

LOBI – skupina ljudi, ki nimajo formalnega pooblastila, imajo pa določen izrazit interes, ki bi ga žeeli uresničiti (pr: kmečki lobij, šolski lobij,...)

LONGITUDIALEN PRIMER – ko nek primer dolgo preučujemo

LOŽA – enota organizacije, zlasti tajne

MAKIAVELIZEM – cilj opravičuje sredstva (ta sredstva so lahko nasilna, zvijačna,...)

MARIONETNA OBLAST – ko v svojem ravnjanju, delu, zlasti političnem, ni samostojna in deluje za tuje koristi

MATERIALIZEM – prizadevanje zlasti za gmotne koristi in materialne dobrine:

MEDIACIJA – posredovanje, stik; posredovanje med sprtima stranema v mednarodnih Odnosih

MENJŠEVIZEM – ne revolucionarna smer v Ruski socialno demokratski delavski stranki

MESIANIZEM - prepričanje, ideja, da kdo ali kaj reši človeštvo, narod vsega zla

MISIJON – organizacijska enota Cerkve ali kake druge verske skupnosti za širjenje krščanske vere v nekrščanskih deželah

MODERNIZIRATI - opremljati z najnovejšimi tehničnimi in strokovnimi pridobitvami

MODUS – način

MONOGAMIJA - zakon moža z eno ženo, enoženstvo

MORALA – kar vrednoti, usmerja medsebojne odnose ljudi kot posledica pojmovanja dobrega in slabega

MULTIKULTURNOST – soobstoj več kultur ali subkultur

NACIJA – skupnost ljudi, navadno na določenem ozemlju, ki so zgodovinsko, jezikovno, kulturno, gospodarsko povezani in imajo skupno zavest; narod

NACIONALIZEM – prepričanje o večvrednosti lastnega naroda in prizadevanje za uveljavitev njegovih koristi ne glede na pravice drugih narodov

NACIONALNO – naroden; državen

NIANSA – vsaka od nebitvenih različnih oblik kakega pojava; odtenek

OPOZICIONALNOST – nagnjenost k nasprotovanju

PRAGMATIKA – predpisi, ki urejajo delovna razmerja delavcev v nekaterih zavodih

RACIONALNOST – lastnost, značilnost racionalnega, razumskost

RANGIRANJE – razvrstiti glede na višjo ali nižjo stopnjo, količino

PATRIOTIZEM (sociološki) – prizadevanje za družbeni in politični razvoj svojega naroda in priznavanje enakih pravic drugim narodom:

PERSPEKTIVA - kar utemeljuje, upravičuje upanje v ugoden potek, izid

PODSTAT – bistvene prvine, lastnosti

POLIGAMIJA – zakon moža z več ženami ali žene z več možmi hkrati; mnogomoštvo, Mnogoženstvo

POPULACIJA – večja skupina osebkov navadno iste vrste, ki živi na istem prostoru, kraju:

RASIZEM – miselnost ali ravnanje, ki temelji na rasnem razlikovanju, zlasti glede na družbeno vrednost, pravice

REINKARNACIJA – ponovno utelešenje duše umrlega v drugem bitju

RELIGIJA – zavest o obstoju nadnaravnih sil, Boga; vera, verovanje

RURALEN – kmečki, podeželski

SANKCIJA – pravno veljavno določilo v pravni normi, o posledicah njene kršitve

SEGREGACIJA – ločevanje, zapostavljanje določene rase, določenega družbenega sloja na vseh področjih javnega življenja, rasno razlikovanje

SEKULARIZIRATI – povzročiti, da kaj izgubi verski, cerkveni značaj

SEMANTIKA – nauk o pomenu besed, pomenoslovje

SEMIOTIKA – nauk o uporabi znakov

SIGNIFIKACIJA – sporazumevanje, ki je pri človeku prirojeno

SINODA – zborovanje škofov, izbranih duhovnikov in laikov, na katerem se posvetujejo o zadevah cerkve ali škofije:

SINTAKSA – skladnja

SIVA EMINENCA – kdor prikrit, iz ozadja odloča o vsem pomembnem

SOCIOGRAFIJA – opisovanje družbenih pojavov:

SOCIOLINGVISTIKA – jezikoslovje, ki proučuje razmerje med jezikom in družbo

SOCIOLOGIJA – znanost, ki proučuje človeško družbo in zakonitost njenega razvoja, družboslovje

SOCIALIZACIJA – učenje vedenjskih vzorcev

SOCIOLOŠKA METODOLOGIJA – veda iz metod sociologije

SOLIDARNOSTI – medsebojna pomoč (soc. → mehanska solidarnost pri kateri so posamezniki zaradi delitve dela odvisni drug od drugega; organska solidarnost – solidarnost v primitivni družbi, pri kateri so posamezniki zaradi skupnega dela navezani drug na drugega)

SOLUCIJA – skupna rešitev

SUBJEKTIVNEN – tisti ki se pri presojanju, vrednotenju ravna po osebnih nagnjenjih,

SUPERNATURALIZEM – verovanje v nadnaravne pojave

SPOLNA ASIMETRIJA – delitev na moške in ženske vloge, vedno bolj gre k simetriji, bolj je družba sodobna

STANOVITNOST – lastnost, značilnost stanovitnega človeka; **NESPREMENLJIVOST**

STATISTIKA – številčni podatki o množičnih pojavih, prikazani navadno v tabelah, grafikonih

STIGMA – nekomu nalepiti nalepko; krvav madež, lisa na določenih delih telesa zlasti pri histerikih

STIGMATIZIRANJE – ožigosanje

STRATIFIKACIJA – razdeljenost družbe, skupin ljudi na posamezne družbene sloje, (družbena) slojevitost

SUBKULTURA – posebna kultura kake skupine ljudi, drugačna od kulture, katere del je (nekatere skupine prebivalstva oblikujejo v razširjenih kulturah subkulture s posebnimi sistemi norm in načinov ravnjanja)

SUFRAŽETKA – pripadnica gibanja za volilno pravico in enakopravnost žensk

SUVERENOST – politična neodvisnost, samostojnost

TAOIZEM - nauk, ki ga je osnoval Lao-tse, razširjen zlasti na Kitajskem

TENDENCA – prizadevanje za dosego, uresničitev česa; težnja

TOTEMIZEM – vera v sorodstveno zvezo rodu, plemena z določeno živaljo, rastlino

TOLERIRATI – dopuščati, da obstaja kaj, do česar ima osebek odklonilen odnos

TRADICIJA – kar se je ustalilo v življenju kake skupnosti s prenašanjem iz roda v rod; navada, običaj

TRANSCEDIRATI – segati čez meje česa in biti temu zato nedostopen, nespoznaven, presegati

URBANIZIRATI - delati, povzročati, da postaja kaj mestno, mestno urejeno

VERTIKALNA OS – nima večje ali manjše razlike glede na finančni položaj, ugled in družbeno moč

VIGILIJA – večer pred praznikom

ŽLEHT – hudoben, zloben